

Acésta f6ia ese cate 3 c6le pe luna si costa 2 fiorini v. a. pentru membrii asociatiunei, 6ra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 10 franci cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

F6ia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abon6za la Comitetul asociatiunei in Sibiu, s6u prin posta s6u prin domnii colectorii.

Nr. 24.

Brasiovu, 15. Decembre 1871.

Anulu IV.

Sumariu. Despre istori'a revolutiunei Horaiane. — D-sale dn. autoru alu broș. intit.: Junctiunea caliloru ferate ale Romaniei si ale Ungariei si Transilvaniei etc. — Una cestiune d'in economi'a nationale. (Continuare). — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Continuare). — Beuturile spiritnose. — Delegatiunea societatii academice rom. — Deschidere de abon. la 'Transilvani'a.

Despre istori'a revolutiunei Horaiane.

Sunt mai multi ani de candu istoricii magiari si sasi au inceputu a se interesa de istori'a revolutiunei Horaiane d'in mai multe puncte de vedere. Pre candu romaniloru le era interdisa cu rig6re inca si pronuntierea numeloru Hora, Closca si Crisianu, compatrioti de ai nostrii d'in alte nationalitati adun6 barbatesce documentele scrise, d'in care se se p6ta compune istori'a acelei catastrofe transilvane, cumu si acelea sciri informatorie, c6te apucaseru a es6 la tipariu sub imperatulu Iosifu II. Ce e dreptu, c6 cu t6te acestea lucrari preparative, neci altora nu le era permisu a publica prea multe lucruri d'in acea epoca, de aceea istoriografii trecea p6na acuma preste densa in fuga, c6 si cumu s'aru teme de ea. Mai in scurtu, era si acea epoca maltratata c6 si multe altele d'in istori'a Transilvaniei, pentruc6 asia cerea „consideratiunile politice mai inalte.“ Istori'a trecea de studiulu celu mai periculosu pentru statu, 6ra cu respectu la romani, ea era considerata de adeverata crima. Dupa m6rtea episcopului Ioanu Bobu, in an. 1830 capitulu d'in Blasiu cu vicariulu seu Ioanu Lemeni in frunte, decise a ridica in liceulu d'in Blasiu una catedra pentru istori'a generale, care p6na atunci nu se propunea, pentruc6 propunerea ei nu era permisă. Gubernulu d'in acelu tempuri a interdisu blasianiloru infientiarea acelei catedre. Alesu fiendu I. Lemeni de episcopu, elu introduse mai antaiu studiulu istoriei generale in liceu, 6ra cu propunerea ei insarcin6 pe junele Simionu Barnuti in modu provisoriu, p6na ce veni dela Vien'a Ioanu Rusu, auctoriulu Ic6nei pamentului, carele d'in an. 1834 inainte propuse istoria in calitate de professoriu publicu ordinariu, inse numai cu concessiunea episcopului si in contra volientiei gubernului, in carele p6na pe la an. 1848 function6 si episcopulu ungurescu romano-catolicu in calitate de consiliariu. Acelu episcopu isi arrog6 siesi in modu necalificabile, dreptulu si functiunea de inspectoriu supremu alu toturoru sc6leloru d'in Transilvani'a. Pe atunci siede pe scaunulu episcopiei r. catolice unu secuui, anume Nicolae Kovács. Acelu omu vediendu c6 blasianii nu voliescu a se lasa de planulu loru de a propune si propaga cunoscintiile istorice, in una d'in siedentiele gremiului guberniale

pronuntiasse memorabilele cuvente: Historia est oculus mundi, ideoque valachis interdicendum est hoc studium. Istori'a este ochiulu lumei, de aceea studiulu ei trebe se'lu interdicemu romaniloru.

Cu c6tu mai virtosu dara era se fia interdisa romaniloru istori'a epocii horaiane. 6ta inse c6 a-totu-potentele spiritulu alu tempului a spartu drumu largu inca si pe acestu campu, pre c6tu de frumosu, pre c6tu bogatu si plinu de invetiaturele eele mai salutarie, tocma pre at6tu de puçinu cultivatu aici la noi. O de amu sci noi se pretiuimu tempulu acestoru puçini ani, carele ne fu destinatu prin providentia pentru repausu spirituale si reculegere, c6 se aruncamu fundamente mai bune venitoriului nostru, dec6tu era ele aruncate in 1848 si chiaru in 186³/₄. O de ne amu sci pretiuu istori'a in t6te partile ei.

6ta c6 si istori'a epocii horaiane se vede scrisa si publicata pe largu destulu; numai nu in limb'a n6stra nationale. Duoi magiari, unulu renumitu c6 surcellu alu unei familie aristocratice odeniora romane, mai tardiu cu totulu renegate, de rangu superiore, 6ra altulu renumitu prin eruditiunea sa si prin aceea ce se afla nespusu de raru, prin spiritulu seu de impartialitate, au scrisu p6na acuma istori'a revolutiunei horaiane, fiacare d'in punctulu seu de vedere, ambii inse asia, in c6tu romanii in totu casulu sunt datori sie si patriei loru cu luarea in cea mai de apr6pe consideratiune a ambeloru scripte care se voru cita indata la locul acesta: Inca lipsesce multu p6na se fia cunoscuta deplinu acea epoca memorabile, care pentru locuitorii tierii n6stre a fostu 6recumu precurs6rea revolutiunei francesci; at6ta inse c6tu se vede publicatu in acelea duoe opuri, deschide cale larga, pentruc6 pe urm'a loru se afle si se cun6sca cineva indiecitulu mai multu.

Cartile de care ne este vorb'a p6rta titlulu: A H6ra-t6mad6s t6rt6nete. Irta id. Gr6f Teleki Domokos. Pest, 1865. Kiadja Rath M6r. Adeca: Istori'a revolutiunei lui Hora. Scrisa de comitele Dominiu Teleki sen. 8° mare, pag. 183.

Summariulu acestui opu este:

Prefatiune I—X pag.

Istori'a revolutiunei lui Hora pag. 1—110.

Scar'a s6u indicele documentelor relative la re-

volutiunea lui Hor'a, care se afla: I. In bibliotec'a Telekiana d'in Tergulu-Murasiului, pag. 113—116. II. In collectiunea dela Sub-cetate (Várhegy, care?) III. In collectiunea lui Alessandru Mike. IV. In collectiunea comitelui Iosifu Kemény. V. In collectiunea comitelui Georgie Bánffy. VI. In collectiunea lui Carolu Torma. VII. Corespondentie private in possessiunea museului transilvanu d'in Clusiu.

Numerulu documentelor enumerate d'in acestea siette collectiuni este atátu de mare si coprinsulu celor mai multe d'in ele atátu de interessantu, in càtu se póte dice cu totu dreptulu, cà com. D. Teleki a trecutú asta-data prin ele in fug'a mare, pentrucà in casulu contrariu, cartea lui era se crésca la unu volumu respectabile.

Alu duoilea si celu mai importantu opu istoricu despre revolutiunea lui Hora este:

A Hora-Világ Erdélyben. Irta Szilágyi Ferencz, nyugalmazott iskolai tanácsos, s a magyar tudományos akademia levelező tagja. Pest. Az Athenaeum tulajdona. 1871. Ára 2 frt.

Adeca: Tempulu Horei in Transilvani'a. Scrisu de Franciscu Szilágyi, consiliariu scolasticu pensionatu si membru corespondente alu academiei scientifice unguresci. Pesta. Proprietatea Ateneului. 1871. 8° mare, 272 pag.

Acestu opu consta d'in trei parti, si este scrisu cu destula grija si critica. Partea I. se ocupa cu genesea si preludiulu séu preparativ'a revolutiunei popului. P. II. Inceputulu si decursulu acelei drame sangeróse. P. III. Epilogu. Pierdiari si coróna. Insemnatatea revolutiunei, mai multe cause ale ei, conspiratiunea, comandantii romanesci, adunarile popului, versarile de sange si devastatiunile, rescóle si in Ungari'a, tienut'a trupelorú imperatesci, dispositiunile gubernului, insemnatatea revolutiunei horaiane in Vien'a. Esmissiunea comitelui Iankovich. Crudimile nobililoru. Incercarile de pace, reinoirea hostilitatiloru, finea revolutiunei, essecutiunile etc. etc. Tóte acestea sunt scrise cu o péna, despre care se póte dice cà 'si cunósce subjectulu seu, si cà materialulu istoricu ii stà cu totulu la dispositiune.

Ei, bine, candu vomu avea noi unu opu scrisu in limb'a romanésca despre revolutiunea lui Hora, macaru numai cumu sunt acestea duoe, si mai alesu acestu d'in urma, se intielege inse cà concinnatu cu acea impartialitate si cu acea critica, fara care istoriculu nu e istoricu, ci numai partisanu alu vreunei coterii politice. Pàna se ne bucuramu de unu opu mai mare, in care istori'a revolutiunei horaine se fia dedusa prin tóte fasele sale in modu cà se merite de a fi conservata pentru tóta posteritatea, éta cà primiramu cu adeverata placere sufletésca unu operatu scrisu in acésta materia de càtra unu barbatu, alu carui studiu de predilectiune este istori'a si mai de aprópe istori'a patriei si a natiunei. Acestu studiu alu seu este una „Scurta descriere,“ precumu ilu si suprascrisie auctoriulu; cu tóte acestea suntemu

prea siguri cà va interessa in gradu eminente pe lectorii acestei folie literarie. Cu 1. Ianuariu 1872 se va incepe publicarea lui, si precumu speramu, va inpintena pe generatiunile succrescenti, cà se urmarésca tóte partile dramei cu tóte peripetiile si episo-dele ei, pàna ce voru da de adeverulu intregu, carele pàna acilea era ascunsu si inchisu cu siette lacati. Istori'a trebue se intre in possessiunea tuturorú documentelorú, càte s'au mai pastratu d'in acelea tempuri, pentru cà acelea inca au cadiutu in dominiulu ei, éra critic'a le va cerne si alege cu rigóre si impar-tialitate.

Red.

Câmpulungu, 8. Iuliu s. v. 1871..

D-sale dn. autoru alu brosiurei intitulata: Junctiunea caliloru ferate ale Romaniei si ale Ungariei si Transilvaniei etc.

Domnule!

Am priimitu brosiur'a susu numita ce ai binevoitu a trimite la adres'a mea, si me simtiu datoriu mai anteiu a'ti multiamí de consideratiunea catra mine si onórea ce mi ai facutu.

Viu apoi a marturí cà suntú cu totulu de opiniunile d-tale, rugandu-te totudenadata a'mi permite se completediú numai órecare reflexiuni séu argumente, pe care spatiulu, se vede, séu insusi scopulu acestei brosiure nu'ti au permisú a le desvoltá mai multu.

¶ Pornindu dela vestulu Romaniei, cumu pornesce si conventiunea din 30. Martiu 1871, eu voiu recunósce cà junctiunea pe la Rosiav'a-Severinu este neaparata; inse cea dela Vulcanu fiindu fórté aprópe de cea d'anteia, mie unuia mi se pare cà ar cautá se ne gandimu cu multa seriositate, maturitate si prudentia asupr'a ei.

Acestea díse in trecátu, ajungu indata la punctulu ce provóca esentialmente aceste puçine renduri, si acest'a este Brasiovulu, séu junctiunea de ací spre Ostulu ambelorú tiere limitrofe. Mai nainte inse d'a me ocupá de aceste positiuni naturale, imi voiu permite a díce cateva vorbe asupr'a intereselorú materiale ce léga pe Romani'a cu Transilvani'a.

Brasiovulu, cà urbe comerciala si industrialá, este punctulu celu mai apropiatu de Romani'a. De ací se espórta tóte marfurile, numite cu un'a singura vorba brasiovenii, pentru tóta tiér'a nóstra, si ací se importa cea mai mare parte din productiunile nóstre, cumu lana, canepa, pei, seuri, vite de totu felulu, mari si mici, cereale etc. Ear' mai vîrtosu pentru cinci judetie ale Olteniei cu capital'a loru Craiov'a, si pentru cinci de dincóce de Oltu, cumu Teleormanulu, Oltulu, Argesiuulu, Dàmboviti'a si Muscelulu, calea cea mai directa ce duce la Brasiovu si aduce de acolo, a fostu consacrata de secolu prin pasagiulu Branu (Törzburg), si totu p'ací este si pana astadi.

Ne intrebamu acumú, drumulu de feru, aceasta admirabila inventie spre inlesnirea comunicatiunei, spre infflorirea comerçiuului, spre inaintarea industriei, de-

stinata in fine a invecinã ambele poluri; acãsta ingeniãsa si atatu de marãtia inventia, ne intrebamu, ce avantaje voru aduce pentru aceste judetie cu residintiele loru, daca comerciantii voru fi nevoiti a plati de doi, de trei si de patru ori atata distantia, cã se faca unu ocolu enormu pana la locul destinat, mai vãrtosu dupa nisce tarife asia de puãinu moderate? Unde ar mai remanã atunci adeveratulu scopu alu caliloru ferate, adeveratele binefaceri ale vapãrei, adeveratulu efectu alu inventiunei? Cã cestie de interesu comunu, ce s'ar intemplã acumu? Din doue un'a: sãu acele diece judetie)putemu adaoge si Ilfovulu cu capital'a tieriei, fiindu si elu in acelasi conditiuni cu Brasiovulu), ar cautã se rupa mai de totu seculariele loru relatiuni comerciale si economice cu acestu Brasiovu, sãu se se lipsãsca de virtutea ilusoria a drumulu de feru, multuminduse, cumu prã bine dici d-ta, cu samarele de prahoveni.

Cã punctu strategicu? . . . Nu voiu atinge acãsta cãrdã, cã va remanea se deschida ochii deputatiloru, senatoriloru si ministriloru nostrii.

Sã venimu acumu la positionile diferiteloru localitati.

Nu cunoscu Oituzulu, nici Buzeulu, nici Siantiuulu vechiu, dar cunoscu Timisiulu, Branulu etc. Dãca pe valea Rosnovulu pe suptu Buceciu s'ar potã aflã unu passagiu pentru construirea unei linii de junctiune, astufeliu incãtu acea parte a locului se nu fia ecspusa torrentelor, cumu vediuramu siosão'a de pe Prahov'a cu punctile ei in anii 1864 si 1871, acãst'a ar fi un'a fericire neasteptata; dãca inse acea localitate ar presentã asemenea grave si neinvingibili difficultati, atunci ãta ce linia de defileu amu avea pe la Branu. De acã pe albãa rãusiorului numitu Moieciulu de susu, pana suptu comun'a Fundat'a transilvana, apoi printr'unu tunelu d'na distantia ordinara cã ua diumetate ora celu multu, in valãa Fundatiei sãu Rudarita din Fundat'a muntãna, apoi pe un'a d'in aceste vali in diosu, apoi pe valea Chiaiei pana in ap'a Dambovitia, apoi pe acestu rãu in diosu, trecãndu prin Rucaru pana la Dragoslavele, mergãndu astufeliu dela esirea d'in tunelu si pana la acestu d'in urma punta totu in cursulu apei neintreruptu. Apoi dela comun'a Dragoslavele printr'unu altu tunelu, cã dela siese pana la optu sute metrii lungime, in vãlea Argisiului, apoi prin comun'a Nemoiesci la Campulungu, si de acã pe albãa Rãului-tergului la Pitesci. Tãte distanti'a dela frontiera la Campulungu este pana la 26,000 metrii aprosimativu.

Remane acumu intrebarea: Spesele fi-voru compensate? capitalurile aflã-voru avantajele loru printr'acestu passagiu cã printr'altulu? Asia ne spunuã oameni seriosi si speciali calculatori, si ãta cumu: Din diferitele localitati ale Muscelulu vomu dã mai anteu drumulu de feru si fabricelor carbuni de pamentu in abundantia, vomu dã urbiloru si sateloru campene lemnarãa de totu felulu, lucrata si bruta in mari cuantitati, le vomu dã varulu de Nemoiesci de cea

mai buna calitate in tãta tier'a, le vomu dã pãtra de Albesci pentru totu felulu de constructiuni, asemenea d'ua calitate cumu este tãrte rara in tãta Europ'a, le vomu dã granitu, le vomu dã in fine marnura intocmai cã cea dela Carrar'a etc.

Tãte acestea sunt numai cãte cunãscemu pana astadi, afara de enormele avutii ce s'ar descoperã pe viitoriu in muntii nostri, mai puãinu cunoscuti decãtu insii muntii Himalaya.

Anii trecuti ajunsese in Bucuresci carulu de fãnu de mesura, fãnu prostu, 10—12 galbeni. Fãnuulu de Muscelu la noi, recunoscutu de celu mai bunu, nu costã decãtu 2 galbeni carulu; varulu, nu celu mai bunu, se platesce in capitala si in celelalte urbi si sate campene cu 8, 9 si 10 galb. miãa de ocã; varulu de Nemoiesci se potã cumperã pe locu cu 2½ galb. miãa, ãr' afara din acãsta localitate, pana la 40 lei vechi sãu si mai diosu. ãta avantaje mari pentru ambele state contractante, pentru capitaluri si in parte pentru intrãga tier'a nãstra.

Dar acumu, domnule, mai vine ua altufeliu de intrebare curiãsa si care s'ar potã adresã d'adrechtulu mie, de ce adevã nu viu eu cu aceste idei, fia cãtu de modeste, cu aceste cunoscintie, fia cãtu de puãinu insemnatãrie, de ce nu viu eu a me presentã in publicu printr'ua brosiura sãu nnu articulu de diurnale? Voiu raspunde.

Este vorb'a la noi — si numai vorba de cativa ani — a se construi ua sioseãa dela Campulungu la frontarea Transilvaniei, si acãsta impulsia, permite'mi domnule ua mica digresie, am dat'o totu eu inca dela repausatulu Domnu caimacamu Alecsandru Ghic'a. Bunulu betranu, venerabilulu! candu i am disu: Mari'a Ta, ai facutu, cã Domnu, atatea acte mari, care voru ilustrã paginile istoriei romane si voru remanã cã monumente memorabili in analele nãstre, fa-te si autorulu acestei frumãse fapte, fii parintele judetiului Muscelu, fii adeveratulu descendente alu lui Radu Negru! ochii i se implura de lacrimi . . . Cãtu de sincere erau acele lacrimi, cãtu de patrioticu acelu simtiementu ce le facã se se manifeste, cãtu de romana acea ânima ce le lasã se se vãdia prin catreptulu ei!

M. S. Imi promise totulu, inãa supravãnira indata afacerile si difficultatile politice, si totulu se sdruncinã. Cu tãte astea, ide'a conceputa se nutri, crescã; mai multe cereri, mai multe propuneri se facura, promisiuni cã plão'a, ba inca in predilele electiuniloru se trimitu si ingineri, cã se faca studiele necesarie. Cu unulu din acesti ingineri m'amu dusu si eu pentru a'i aratã valea Chiaii, care d'apropã de Rucaru si pana la frontaria, astufeliu pe cumu se afla terenulu naturalu, nu presenta nici unu pendiu, cã se trãca peste 5%, decãtu numai cãteva stãnce, care inãntea sciintiei, artei si mai vãrtosu inãntea pulberii fulminante nu sunt decãtu unu bagatelu. Cu tãte astea inginerulu a declarat mari difficultati, si sciui de ce: pentru cã scopulu — de unde venia elu —

era se nu se faca nimicu; ér' cei ce ne incongiurau, turbati de individia, au avutu nedelicateti'a, se-mi strige in fatia, cà eu voiescu sa se faca sioséoa p'acolo, cá se tréca printr'ua particica a proprietatii mele Fundat'a. Spre a le astupà gur'a la toti, am anuntiatu indata prin diurnale, cà vendu peitóre tóta averea mea mobila si immobila; dar déca nu s'au aratatu amatori, acést'a nu este culp'a mea.

Iti poti imaginá, domnule, ce paie pe capu nu-mi asi aprinde astadi, càndu asi vení eu cu cererea, fia càtu de justa, càtu de naturala, cá drumulu de feru se tréca peste mosi'a mea, séu fia si pe suptu dens'a!

Nu-mi e frica de nimicu in lume cá de calomnia, prin urmare crediu mai prudentu a transmite ací opiniunile mele si a le lasá cu totulu in dispositiunea si vointi'a d-tale. De va fi se se realisedie ua data dorintiele si asteptarile nóstre, misicarea séu pornirea se va face din Brasiovu; atunci iti vei aduce aminte de aceste renduri, vei incercá séu veti incercá cu totii a pune in practica totu ce ar fi in profitulu ambeloru tieri, surore de sange, de religie, de limba. Càtu pentru mine, de voiu mai fi p'atunci in viatia, voiu depune si eu miculu meu serviciu la acésta mare opera, ori càndu asi fi chiamatu.

Priimesce, te rogu domnule, ua stringere de mana din partea unui romanu, ce arde de aceleasi dorintie cá si d-ta; càndu inse ai fi vreunulu din cunoscutii séu amiei mei, atunci asi fi cu atát'a mai fericitu.

N. Rucarénu.

Una cestiuene d'in economi'a nationale.

(Continuare.)

Fortiele colective ale natiunei concentrate in organisatiunea statului, sunt intórse in contra natiunei, dandu-i astufeliu mórtea de acolo de unde trebue se-vie viétia.

Nu se mai face nici o deosebire intre interesele nóstre si cele straine; nu se mai considera nimica cá alu nostru in tiér'a nóstra.

Natiunea fiendu midiulocu, ér nu scopu, nu mai e nemica de crutiatu, nemica de conservatu de càtra straini. Totulu e permis strainiloru cá intr'o tiéra pustie. Regul'a nóstra politica càtra straini este stragant'a macsima cosmopolita: „lasa se faca, lasa se tréca.“

Subt cuventu de concurentia nu se mai face neci o deosebire intre strainu si romanu; intre unu „sositu“ d'in ori ce parte a lumii si intre celu alu caruia este tiér'a, ai carui parenti si-au versatu sangele si munc'a pentru pastrarea si intemeierea ei; intre fiulu tieiei, pe care se razima statulu, care 'si dà viétia pentru apararea tieiei, care traiesce intr'unu continuu sacrificiu pentru densa, candu mai multu de diumatate d'in tempulu seu de lucru pe fia-care anu in servitiulu militariu cá graniceriu, dorobantiu, gar-

distu; — si intre strainulu, care are interese opuse natiunei, care la sarcinele militare ce absorbu mai multu de diumatate de tempu romaniloru, neci nu póte luá parte, fiendu-cà nu potemu dá arme strainiloru; care in fine nu face d'in tiéra decátu unu obiectu de trafic, si apeléza la intervenirea strana, candu este derangeatu in traficulu seu, dela care nu-lu distrage neci o sarcina publica.

Se practica cá doctrina de economia politica, celu mai selbatecu comunismu, si mai multu si mai reu decátu comunismu: cà-ci noi punemu tiéra si totu in comunu cu cei cari nu au nemic'a de comunu cu noi; cari facu comunitate deosebita de noi, chiaru in tiéra la noi; escludendu-ne pe noi chiaru in tiér'a nóstra, in ale nóstre.

Prin averea ce ne'ncetatu se scurge dela romani la straini, se ducu fortiele vitali ale natiunei, si poporulu romanu secatu de avere si prin urmare de midiulócele de cultura si de esistencia, se stinge prin inanitiune.

In acestu sistemu anti-nationale, ratiuni de statu nu mai esista candu e vorb'a de natiune. Natiunea si interesele ei nu se considera cá politice.

Déca tiér'a va fi a romaniloru séu a strainiloru, acésta, afara de esceptiuni, nu preocupá de locu pe ómenii nostrii politici. Déca natiunea romana va esistá séu nu, li este indiferentu.

Dupa teori'a loru cosmopolita, scopulu statului romanu, nu este o societate romana, ci o societate universala de „ómeni,“ ori cari voru fi.

Prin acésta teoria ei s'au dissarcinatu de dato-riile si grigile de ómeni politici; n'au neci o missiune de implinitu. De aceea faptele loru sunt lipsite de preocupare politica. Ei considera lucrurile individualmente. Inimicii natiunei nu sunt considerati cá inimici si ai loru.

Lipsindu-le idee'a nationala, ei nu se mai preocupa a sci, déca romanii prospera séu piéru. Atentiunea loru este intórta dela natiune. Ei nu se credu datori a visitá si studiá tiéra, si a se inspirá de densa. In neci un'a d'in cestiuenele cele mari vitali, care preocupa tiér'a, ei nu au o opiniune consciintiósá, basata pe observatiune, pe cunoscintia de lucru, necesaria spre a poté judecá. Ei vedu lucrurile tieiei loru prin ochii strainiloru.

De aceea ori ce strainu lipsesce de respectu, pàna a-si permite se li propuna inca si programe politice pentru tiér'a loru.

Natiunea nu este pentru densii, neci macaru unu obiectu de observatiune si de simpathia, cumu a fostu pentru multi generosi voiageori straini, cari numai trecendu, au cunoscutu ranele tieiei si le-au semnalatu in scrierile loru.

Ei n'au pentru natiunea loru mai multa sollicitudine, decátu n'au pentru romanii de peste Carpati, ómenii politici ai Austriei, — germani, nu romani.

Astufeliu natiunea parasita de ómenii ei politici, neci o consciintia nu presiede la sórt'a ei, — déca

nu consciinți'a rea a dujmaniloru nostri cari singuri ne observa de aprópe, singuri cunoscú ranele nóstre si sciú cumu mergemu de reu.

Este primejdiosu pentru unu poporu, cá politicii sei se negligeze a observá chiaru mersulu lucruriloru in statele vecine, spre a trage d'in ele invetiamente asupra garantiloru de care trebue se incongióre natiunea, contra a ori ce pericule, fia militare, fia economice. Ce sórta póte se aiba natiunea nóstra, ai carei politici facu abstractiune de densa; cari nu se intereséza a cunósce neci cestiunile ei interne cele mai vitali? Dovada lips'a unui servitiu statisticu, regulatorulu administratiunei unui statu.*)

Cele ce dicemu relativu la politicii nostri, le dicemu nu cá se acusamu pe nimene, ci spre a apelá la cugetarea loru in parte si a romaniloru in genere, asupra primejdiósei rataciri in care ne aflamu. Scimu cá defectele cá si calitatile unui omu, nu sunt numai ale lui singuru, ci ale cercului in care traiesce si ale impregiurariloru. Crescuti d'in nenorocire multi de mici in strainatate, in o totala lipsa de viétia de familia, de viétia de simtiementu; lipsiti prin urmare de educatiunea nationala care nu se capeta decâtu in studiulu istoriei si in viétia tierei; si pe langa aceste nutrindu-ne spiritulu cu utopiile doctrineloru cosmopolite; multi d'in noi au cadíutu, cá si francesii, in ratacirea falsului umanitarismu cosmopolitu, care a produsu lá noi, cá si in Francia, pe „Internationala,“ ale carei róde pentru Romania sunt: invasiunea jidovésca, concesiunile, propuneri de colonii germane etc.

Dar, in fati'a desastróseloru consecentie ale acestei rataciri, credemu cá vomu reintrá cu totii in bunulu semtiu comunu, in legile naturei.**)

In fati'a nenorociriloru tierei, a mai staruí pe calea unde ne aflamu, nu mai este a gresí, ci a tradá. Nu e permisú nimenui a nu vedé evidentia. Unde starea tierei, esperienti'a viia, adeverurile materiali, nediscutabili, vorbescu, teoriile si ilusiuile ideologiei nu mai au locu. Perirea unei natiuni nu se póte cu nimicu justifica!

Pentru ce se cere calitatea de romanu spre a fi ministru si functionariu de statu in Romania, déca nu pentru a face politic'a intereseloru romane, a fi organu alu natiunei in fatia cu strainii?

Déca politicii si functionarii nostri facu abstractiune de natiune, facéndu, cumu aru face nesce straini, si adoptandu in locul politicei romane, principiulu cosmopolitu de „omu si omu,“ — atunci in numele acestui principiu este egalú a avea ministri si functionari straini, — ómeni voru fi si aceia. Si pu-

*) Servitiulu statisticu ar fi elu cá de 10 ani incóce, dara dela mórtea lui Martianu incóce acelu servitiu se prefacú in ocupatiune de dilettanti.

Not'a Red.

***) Asia credemu si noi, cá vomu reintra, cá ne vomu face mai seriosi, cá vomu incepe a ne iubi natiunea si patria, precumu au iubit'o anticii romani si elinii, éra nu cá desiuchiatií cosmopoliti.

Red.

çinu va pasa bieteí natiuni se scia, déca cei ce o ucidu, sunt fiii sei séu straini!

Popórele isi versa sangele spre a dobandi si pastrá unu guvernú nationale, negresitu pentru cá ele se aiba influentia asupra afaceriloru si a sórteí loru; pentru cá se fia administrate conformu intereseloru loru, ér nu cumu le-arú administrá strainii. Binefacerile unui guvernamentu nationale constau in o politica nationala, care nu se póte traduce in fapta, decâtu prin o sistema de economía nationala. Este ridicula o politica nationala, fara unu sistemú economicu corespundietoriu.

Se nu piarda d'in vedere politicii nostri, cá tóta importantia loru le vine dela fiintia natiunei, dela calitatea loru de ómeni politici, dela rolulu ce au in interesele si destinele ei. Déca natiunea n'ar fi, strainii cari-i lingusiescu spre a si-i face códa de toporu, nu li-arú acordá neci macaru o privire.

Asia dar si onórea si datori'a si interesulu nostru, ceru cá se lucramu cá fii ai natiunei. Mandatarii nu potú lucra contra mandantiloru. Candu radacin'a va peri, ramurile pieru de sine.

Revenimu la espunerea sistemulu economicu:

Astufeliu politic'a nóstra economica e basata pe abstractiunea de noi, pe teori'a unei lumi utopice, in care nu arú mai esista divisiune de interese si popóre deosebite, ér nu pe realitate, pe bunulu semtiu.

Legile nóstre, candu nu sunt inspirate de interese straine, le facemu in modu teoreticu, in contra spiritulu nationale, in contru trebuintiloru, a ideiloru, a aspiratiuniloru si a datineloru nóstre. Ele au in vedere lumea, ér nu natiunea.

Câteva legi in care mai esista principiulu nationale, principiulu esistentiei nóstre, sunt paralisate séu interpretate in contra intereseloru nóstre.

Positivismulu politicu ne lipsesce cu deseversire.

In asemenea modu statulu romanu nu mai gravitéza in giurulu seu propriu, ci in giurulu intereseloru straine. Punctulu de vedere romanu in statulu romanu a disparutu.

Ordinea publica in statu nu mai insemnéza binele si sigurantia intereseloru romane. Turburarea si resturnarea natiunei, prin neincetata invasiune a strainiloru si prin surparea esistentiei ei, nu sunt privilete cá afaceri de statu. D'in contra, precumu amu aratatu, statulu prin sistemulu seu economicu, atrage invasiunea si este auciliariulu celu mai puternicu alu intreprinderiloru strainiloru, punendu-le la dispositiune miidulócele romaniloru, si creandu-le mereu in tíera positiuni insemnate si intarituri, cari sunt bas'a loru de esplotatiune si de operatiune in contra romaniloru.

In locu cá romanii se se póta radiema pe statulu loru, si se puie ei pírghia*) intrensulu, spre a inchiega cu ajutoriulu sistemulu de statu, intreprinderi si asociatiuni nationali, cari arú organisa si intari statulu, — statulu d'in contra disolve pe romani,

*) Terminu mechanicu = Vectis, is, nemt. Hebel.

inlaturandu-i dela tóte întreprinderile cele mari, prin artificia nascocita de straini, si adoptata fàra consciintia de càtra politiciii nostri, cà cu elementulu romanu si cu miidulóce nationale nu s'ar poté nemica întreprinde. — Totu asia cumu inainte de scól'a nationala a lui Lazaru, subt dominatiunea straina a fanariotiloru, se escludea întrebuintiarea limbei romane d'in afacerile statului, cá neputendu servi.

Statulu iea mesuri de ordine publica sociala, regulandu raporturile d'între romanu cu romanu; elu intervine spre a garantá chiaru pe fii de càtra parinte, substituindu-se vointiei acestuia la impartirea averei sale între fii; ér in raporturile de ordine publica multu mai inalta, de ordine politica si nationala, in raporturile d'între romani cu strainii, „lasa se faca, lasa se tréca.“

Unu parente de familia, care pe candu s'ar asigurá de càtra fiii sei, ar lasá usile si calea deschise facetoriloru de rele d'in afara!

Romanii càtra straini nu sunt in relatiune de natiune, de corpu organicu, prin urmare in raporturi de natura esterna si internationala, ci in relatiune de individe risipite, de parti desfacute, nepresentandu neci o stare de organisatiune, neci o legatura între densele, abandonate in lupt'a economica cu strainii la fortiele loru individuali si la instinctele loru; fàra neci unu punctu de radiemu in statu, fàra neci o directiune politica in afaceri si interese nationale. — Cà-ci ceea ce e organisatu in statu, este spre a garantá pe romani de càtra romani, si mai cu séma pe straini de càtra romani, ér nu spre a garantá interesele si esistentia romaniloru de càtra straini.

Pe candu strainii càtra noi, se afla in raporturi nu de individe, ci de natiune, de comunitate deosebita, de „Colonia,“ prin urmare cu avantajele si puterea ce li dà sistem'a de corpu, concentratiunea, unitatea de tendentie, solidaritatea nationala.

Noi, desorganisati prin cosmopolitismu, desmembrati, d'in corpu nationale desfacuti in individe, — ér strainii cu organisatiunea loru de statu, si la noi de statu in statu, avendu pentru densii si pe statulu nostru, — in asemenea conditiuni, cumu se fia cu putintia lupt'a? Individulu cu statulu, cu unu corpu constituitu, nu póte lupta.

Pare cà voimu intr'adinsu se perdemu tiér'a, se nu mai esistamu.

Seversimu acte si conventiuni cu strainii, prin care ne sinucidemu, ne lapedamu de tiéra, — numai pentru cá se facemu placerea entarui consulu, pentru cá se meritamu de ceea ce traficantii de cele sante numescu umanitate, si civilisatiune, — si se ne faca trist'a onóre de a fi laudati de pres'a jidovésca si de cutare ministru alu unei poteri care ne inundéza tiéra de jidovi, si de germani, si ne întinde totu felulu de curse, spre a ne rapi tiér'a. Dujmanii nostri ne ucidu cu manile nóstre proprie. Amu caditu atátu de diosu, in càtu esecutamu noi insine in contra nóstra, politica' a dujmaniloru nostri. Depravatiunea cosmopolitis-

mului ne-a adusu la gradulu de a perde pàna si instinctulu de conservare.

Pentru ori ce natiune cá si pentru unu individu, interesele sale priméza asupra altora. Acésta d'in legea naturei. Noi singuri damu lumei spectacululu ridiculu alu unui statu fàra politica.

Pare cà ratiunea de a fi a statului nostru, este interesele straine, ér nu interesele romane. Lucramu astufeliu, cá cumu n'amu avé interese in acésta tiéra. D'in interesele nóstre romane si cu totulu interne, precumu cestiuni de comerciu ale pietiei d'in intru; cestiunea proprietatii pamentului patriei nóstre; cestiunea tarifului de esportu a productelorु múncei nationale si a vamiloru de importu; pàna si cestiunea carcimelorु d'in sate; — se facu cestiuni straine si se tratéza nu cá interese romane, ci cá afaceri straine.

Dupa parerea unora d'in politiciii nostri, statulu póte de va gasí de cuviintia, se redice romaniloru d'in sate dreptulu de a tiené carcime, si in Moldov'a li este de fapta ridicatu prin monopolulu jidovescu; statulu póte se li redice dreptulu politicu electorale, care este mai mare decâtu dreptulu de carcime; — statulu póte luá romaniloru câte 20 dile pe luna la servitiulu de graniceri, póte a-i luá la óste, a li cere sacrificiulu intereselorु si alu persónei loru, ceea ce este mai multu decâtu dreptulu de carcima; a li impune ori ce sarcine de statu, dar nu póte a li dá si avantajele de statu; nu póte retrage jidoviloru in-voirea totudeaun'a revocabila a carcimelorु si locnitiiloru prin sate, recunoscuta in consciintia tierei întregi si in mai multe renduri de càtra guvernulu, cá o calamitate pentru sateni; recunoscuta chiaru prin legea d'in 1843 „cá o pricina de daramare a starei materiale si morale a locuitoriloru.“ Nu póte luá acésta mesura, fiendu-cà asia numit'a libertate comerciala se opune.

Statulu romanu dar póte lucrá numai in contra romaniloru, ér nu si in favórea loru. Umanitatea si libertatea sunt numai pentru straini, ele nu se respecta si in romani. Libertatiei strainiloru de a ne exploatá, nu potemu opune si noi libertatea nóstra politica, de a nu voi se fimu exploatati.

Asia dar autonomi'a si libertatea nóstra stà numai in dreptulu de a ne sinucide.

Asia idealu de statu intielegu unii d'in politiciii nostri. Ei justifica ignomini'a ce destruge tiér'a, cu principiile. Se torturéza principiile spre a se torturá natiunea. Dupa densii natiunea este pentru libertati, ér nu libertatile pentru natiune. Aplicamu principiile cá sciintia doctorului lui Molier, care se preocupá nu de cumu se scape bolnavulu, ci de cumu se-i prescrie recepte in regula, spre a murí in regula.

Óre-care mesuri s'au luatú contra sterpirei paduriloru. Aici libertatea s'a restrinsu. Inse neci o mesura pentru crutiarea romaniloru. Libertatea sterpirei romaniloru nu se póte restringe.

Umanitarii nostri n'au umanitate neci macaru pentru natiunea loru.

S'a disu fórte bine, cà cineva nu-i filosofu de-
càtu pentru ceea ce'i este indiferentu.

„Tocmai in tierile libertatiei, negutiatoriulu in-
tempinã contradictiuni fãra numeru, pe candu in tie-
rile servitutiei nu este impedicatu de neci o lege.“
(Montesquieu, Esprit de lois. liv. XX c. XII).

Cã si intr'o colonia, statulu nu este natiunea;
natiunea se dà subt diferite forme in exploatarea strai-
niloru, in numele intereseloru statului. Statulu pro-
cede cà unu arendasiu fãra preocupare politica, fãra
pietate, prin singur'a consideratiune la aceea ce elu
numesce profitulu seu, facèndu abstractiune de inte-
resele natiunei, de conditiunile dela care aterna pro-
speritatea, poterea si esistenti'a ei. Si pe candu in
fatia cu strainii este atãtu de binevoitoriu si de libe-
rale, in càtu nu mai calculèza, nu face casu de sute
de milióne ce li da prin concessiuni, imprumuturi de
statu, loterii etc., in fatia cu natiunea este neinduple-
cabile; aici nu se pôte lipsi in favórea ei de profi-
tulu momentanu si rusinosu, de càteva mii galbeni
in plusu, ce comunitatea jidovésca ofere a-i da totu
d'in spinarea natiunei, suma pe care totudeauna ar
poté-o acoperi prin impositate, pe care tiér'a le-aru
plati cu recunoscintia.

Astufeliu statulu si comunele se substitue prin
jidovi, delegandu-le perceperea impositeloru indirecte
(ecsemplu impositulu asupra beuturilor), care este o
atributiune de guvernamentu, o prerogativa a natio-
nalitatiei; prin urmare delega strainiloru aplicatiunea
legei de impositate, exercitiulu a o parte d'in auctori-
tate, ii face membri ai guvernamentului. Astufeliu
in un'a d'in cele mai delicate atributiuni, dela care
aterna multu sórt'a comerciului romanu, organele sta-
tului romanu in raportu cu romanii sunt jidovii; —
adeca acei cari nu facu comunitate de interese cu
noi, si cari au interesu se destruga, cà se monopo-
lizeze totu comerciulu romanu. Consecintiele morali
si politice se potu lesne judecã.

(Va urma.)

Colectiune de diplome

d'in diplomatiulu comitelui Iosifu Kemény, care
privescu mai alesu pe romani (valachi).

(Continuare.)

Circa 1366. App. D. Tr. T. III.

Ladislau vaivodulu Transilvaniei si Nicolae comitele Secui-
loru dà mandatu lui Nicusiu dela Rodna, cà se dea satisfactiune
legale oficiarului loru, anume Ladislau (Vladu) dela Rodna, pen-
tru unu omoru ce s'a fostu comis, cà de nu, ilu va essecutã
d'in averile lui dela Bistritia.

Ladislau Woyvoda Transilvanus, ac Nicolaus
Comes Sicularum. Dicit nobis Magister Ladislau
filius Deseo Officialis noster de Rodna, quomodo vos,
super emenda mortis illius hominis juxta nostram
commissionem satisfacere recusassetis, surda aure pro-
rogando, super quo domus tibi firmis in mandatis,

quatenus super eadem emenda mortis eidem magistro
Ladislao Officiali nostro omnimodam impendas satis-
factionem, ne idem nobis amplius hac in parte con-
queratur. Aliter commisimus mediantibus aliis literis
nostris, ut de tuis haereditibus in Bistricia existen-
tibus, judex et jurati de eadem ipsi magistro Ladislao
ex integro satisfaciant. De quo nobis non poteris
imputare. Aliud igitur non facturi in praemissis. Da-
tum in Szent Iwan in festo conversionis Beati Pauli
apostoli.

A parte exteriori haec legebantur: „Provido viro
Nykus de Rodna.“

Ex manuscriptis Andreae Huszti.

1366. App. D. Tr. T. III.

Regele Ludovicu recunoscundu d'in nou multele merite ale
unui membru d'in famili'a Vasii dela Tiag'a, preste càte drep-
turi si privilegia ce le dedese, mai donã acestuia inca si cinci-
diecimea oiloru dela comun'a romanésca Mohalu.)*

Nos Ludovicus Dei Gratia Rex Hungariae. Me-
moriam commendamus tenore praesentium significantes
universis. Quod quia fidelis noster miles magister
Deseu de Czege comitatus de Doboca, nobis, et sa-
crae nostrae coronae, in cunctis nostris, Regnique
nostri negotiis prosperis et adversis formulatus gratos
exhibuit multiplices et fideles, corpus suum, in no-
stris, quibus interfuit, expeditionibus, pro honoris no-
stri augmento viriliter et incompassibiliter exponendo.
Ratione quorum licet multa praemiorum antidota a
nobis digne mereretur, in particularem tamen servi-
tiorum suorum recompensam, quinquagesimam ovium
nobis annuatim de quadam possessione Olachali Mo-
hal vocata, in dicto comitatu de Doboka situata, quam
ipse magister Deseu suam fore asserit, pervenire de-
bentem, cum administratione solutionis ejus totalis,
eidem magistro Deseu suisque pueris et haeredibus
universis, de plenitudine Regiae nostrae potestatis, et
gratia speciali perpetuis temporibus duximus relaxan-
dam, imo pure, et simpliciter relaxamus, ipsamque
quinquagesimam totalem, in usum ipsius magistri De-
seu, et ejus puerorum, et haeredum omnium conver-
timus mediante patrocínio nostrarum praesentium li-
terarum, quas sub majore nostro sigillo privilegia-
liter emanari faciemus, dum fuerint nobis reportatae.
Datum in Alba Gyulae sabbatho proximo ante festum
beatae Margarethae Virginis anno Domini M.
CCC. LXVI.

Ex originali familiae cœnitu Was.

1366. 20. Juny. App. D. Tr. T. III.

Regele Ludovicu confirma privilegiulu cunoscutu alu sasi-
loru, datu odenóra de regele Andreiu.

1366. Duodecimo calen.: mensis Julii. Ludo-
vici Regis privilegiales, vi quarum ad supplicationem
Wilhelmi Episcopi quinque ecclesiensis comitis ca-
pellae Regiae, et Regii Secretarii Cancellarii, ac Vicarii
Saxonum septem sedium terrae Tansilvaniae per eun-

*) In comit. Dobaáci.

dem Regem constituti Generalis, nec non Joannis filii Petri de Diznou, ac Nicolai filii Martini de Hywholom confirmat et transmittit confirmationales Karoli Regis anno 1317. Privilegium Andreanum Saxonibus Transilvanis elargitum transsummentis et confirmantis.

Exstat in Arch. Cibinien. nationis Saxonicae.

Edidit: Eder „de initiis Saxonum“ p. 175—199.

„ Fejér C. D. T. IX. vol. III. p. 558.

In fine harum privilegialium recensentur inter reliquos: Dominicus Episcopus Transilvanus, Dionisius Vayvoda Transilvanus Capitaneus Budoniensis comesque Temesiensis et de Zonuk; Nicolaus filius quondam Stephani Wayvoda comes siculor., et Szathmariensis, Marmarosiensis et de Ugocha.

1366. 1. Sept. App. D. Tr. T. III.

Regele Ludovicu demanda abatelui dela monastirea Cârți'a, că se apere pe unulu Petru, filiu alu lui Michailu d'in comun'a Widembach (Weidenbach) in possessiunea paciuita a comunei Satu-nou in contra ori-caroru adversari ai lui.*)

Nos Ludovicus Dei Gratia Rex Hungariae etc, Tibi fideli nostro religioso viro Abbati monasterii de Kyrce firmis damus in preceptis, quatenus Petro filio Michaelis de Vidembach aulae nostrae juveni, fratri Nicolai Episcopi Tyniniensis, cum per ipsum ad id fueris requisitus, presentium serie ad defensionem, et pacificam conservationem possessionis Ujfalu vocate, per nos sibi collate, auxiliis et favoribus contra suos infestatores ratione dicte possessionis assistas, opportunis simul cum tuis famulis et hominibus. Aliud non facturum. Datum in Vyssegrad in festo beati Egidii confessoris, anno Domini Millesimo trecentesimo sexagesimo sexto.

Originale in papiro conscriptum in medio sigillo ceræ rubrae impresso munitum exstat in Arch. Kolosmonostoriensi inter Irregistrata.

Edidit has in „Magazin für Geschichte etc. I. B. 2. Heft. Kronstadt 1844“ p. 188.

1366. App. D. Tr. T. III.

Actu de relatiune seu raportu esitu dela capitululu d'in cetatea Alb'a in Transilvani'a despre separarea, reambularea si limitarea (hotarnicirea) mosiiloru seu possessiuniloru boieriloru Ioanu et Nicolae filii ai lui Petru d'in Cismadei'a, si anume a comuneloru Sub cetate si Ap'a-négra, care se afla in vecinatatea (contiguitatea) tienuturiloru lui Vladu domnului Tierci romanesci. Aceeasi relatiune suna si despre separarea seu delimitarea comuneloru Acileu si Telisca. care se află in possessiunea lui Ioanu numitu Tompa, care portă titlu de comite alu Alpiloru (muntiloru). Regele Ludovicu dedese apoi in an. 1367 privilegiu in favorea acestoru delimitari.**)

*) Comun'a Widembach, astadi Weidenbach, romanesc Gimbavu, mai bene Sălcetu, se afla in districtulu Brasiovului distantia de 1 miliariu de acilea. Comun'a romano-ungurésca Satu-nou alias Nou, se afla totu in acestu districtu. Acilea dara ar fi una urma de aristocratie si feudalismu sasescu transilvanu inca d'in sec. alu 14 lea.

**) Acestu documentu inca merita de aprópe attentionea istoriografiloru nostrii, inse nu asia precumu se afla elu acilea in estrasu uscatu, si neci asia, precumu s'a publicatu de Fejér, ci

1366. Relatoriae Capituli Albensis Transilvani, super metali possessionum Joannis et Nicolai filiorum quondam Petri de Diznoyo ut pote Waralya sive Waralyafalu, et Feketeviz appellatorum a terris sub Vajvodata Ladislai Vajvoda Transalpini existentibus,* separatione, reambulationeque, erga mandatum Ludovici Regis, etiam pro Joanne dicto Tompa comite Alpium Transilvanarum, quoad pariter reambulandas, separandasque ipsius quoque possessiones Echelleu et Thilichke nuncupatas editum, pure peracta expeditae, annoque dein 1367, per eundem Ludovicum Regem privilegialiter transumptae, et confirmatae.

Exstant in archivo camerae R. Hung. aulicae.

Edidit extractum Fejér C. D. T. XI. p. 474. 475.

Sententia metalis inter villam Blachorum de Sz. Péter, et Teutones de Neudorf Distr. Bistriciensis.

1366. Supp. C. D. T. II. p. 33—35.

Decisiune judecatorésca esita pentru inpaciuirea vlachiloru d'in comun'a St. Petru cu teutonii venetici d'in comun'a Satulou-nou, ambe in partile cetatei Bistriti'a in Transilvani'a. In acestu documentu se dice, că Blachii, adeca romanii, s'au fostu aflatu cu una milie de ani in possessiunea territoriului, pe care acuma teotonii óspeti s'au pusu se'lu ia cu poterea, si că ei, Blachii, l'au aparatu si rescumparatu mai de multe ori d'in generatiune in generatiune cu sangele lor. Sententi'a acést'a esise dela tribunalulu sasescu d'in Bistritia.**)

Nos Ubaldus Tumels iudex, Casparus Henel, Simon de Frank, et Petrus de Rewel caeterique cives jurati civitatis de Bistricia, memoriae damus per praesentes, quibus scitu necesse est universis, quod inter

precumu se afla in archivulu ungrescu, acelu citatu aci de Kemény. Not'a lui Kemény, cu care observa că sub tienuturile vaivodatului romanescu s'ar intielege Fagarasiulu si Omlasiulu, merita érase a fi luata in consideratiune cu atātu mai de aprópe, cu cātu éca, toama in dilele acestea unulu d'in celi mai aprigi istoriografi de ai nostrii, adeca dn. Hasdeu, cauta Omlasiulu in Banatu, éra nu in Transilvani'a, unde voliesce se afle numai unu satuletiu numitu Omlasiu, éra nu tienutulu intregu, muntenu si submuntenu, care astadi e cunoscutu sub nume de scaunulu Saliscei. la care se mai adaoage unu territoriu d'in scaunulu Mercurei si d'in comit. Albei. Comun'a Tilisca, care obvene in acestu documentu, astadi că totudeauna curatu romanésca, numera la 2900 de suflete, éra Omlasiulu inca nu e satuletiu séu catunu, ci este comuna cu mai bene de 1300 de suflete, sasi si romani.

Red.

*) Fogaras et Omlas.

**) Acestu documentu este scosu d'in archivulu sasescu dela Bistritia. Cu tóte acestea unii critici transilvani s'au incercatu a trage la indoiéla autenticitatea lui si a'lu declara de apógrifu. Fàra a voli se ne lasamu in discussiuni ulterioare asupra autenticitatei acestui documentu, noi luamu numai nota despre acelu adeveru, că acelasi documentu s'a depusu, s'a pastratu sute de ani si se afla pâna astadi in archivulu sasescu d'in Bistritia. Multe milia de documente, care vorbea despre romani in genere, séu si in parte, s'au arsu si annullatu in decursulu tempuriloru, mai totu in adinsu. Este una impossibilitate morale, că sasi d'in Bistritia se fia volitu a pastra in archivulu loru unu documentu apócrifu, care este relative romaniloru mai favorabile decâtu multe, fórté multe altele; si este aprópe minune, că acelasi s'a pastratu si că a esitu la lumina.

Blachos de villa Petri,¹⁾ et Teutones ad praedium Husselseiff [Neudorf],²⁾ in circulo villarum de Bistricia habitum advenas grave discordium exortum fuerat, quod dirimendum, et pro justo componendum, a serenissimo Rege nostro Domino Ludovico, pro nunc inter felicissimos Lares nostros commorante, nobis commissum est. — Teutones advenae querelam ponunt: Blachos de villa Scti Petri silvam alpestem inter dorsum montis Ripau, in cuius culmine rupes faciens praecipitii in vallem Lewdot³⁾ vulgo Kusma⁴⁾ vertens existit, metamque vallis istius meridionalem suplet, et inter aliud dorsum montis, super villam Blachorum existentis. Regitze dictum accipientem, hinc inter superiorem dicti montis Ripau ad orientem vergentem pedem et dorsum montis Kaldu sursum vertus usque ad culmen Bolcina protrahentem, quam comes Bistriciensis ex territorio Blachorum evulsam praedio sibi pro exstruenda villa assignato adjecisset, cedere non velle, sibique pinus quas pro erigendis domibus vexissent, dum per villam eorum venissent ademisse. Blacci de villa Scti. Petri aegre ferunt, ut territorium suum ultra mille annos possessum, per se et majores suos, multis vicibus sanguine redemptum dissipetur, ac pars illius pro meliori emolumento advenarum Teutonum, praedio illis assignato, sylvis praecipue quercinis, pratis item, et agris suis multo melioribus abundanti adjiceretur, et incorporetur, praeterea Blacci id etiam aegre ferunt, quod Teutones villam non illic ubi olim fuisse notorium sit, ut e ruderibus (seit dem Mongolen-Ueberfall) videre esset, prope villam Solna, sed in continenti villae suae (dicht neben Petersdorf, wo Neudorf jetzt steht) locare velint, unde multas injurias, damna et praejudicia se de ipsis passuros fore, facile pervidere sit, circa quod discordium, maturo inter nos nactō consilio . . . . . aequum esse invenimus . . . . . sylva haec maneat penes villam Blachorum, cuius de antiquo fuisse, et situs et publica notitia demonstrat; Teutonica vero seu Germanica colonia haec, si se absque sylva alpestri subsistere non posse putaret, conferat se ad praedium Woltera ibique villam suam collocet. Quia vero Teutones declarant: se cum praedio Husselseiff et absque sylva alpestri contentari, id solum exoptere, ut villam suam non ad rudera prioris villae, sed penes villam Blachorum locare permittantur . . . (letzteres wurde zugestanden). Datae Bistricia die 7. festi corporis Christi anno 1366.

Aus dem Bistritzer Magistrats-Archiv.

Die Aechtheit dieser Urkunde wird bezweifelt, ich habe sie aus einer authent. Abschrift und bin folglich nicht im Stande darüber zuversichtlich zu urtheilen, so weit muss ich indessen gestehen, dass ich die Urkunde aus etc.

1) Petersdorf Distr. Bistriciensis. — 2) Vjfalú D. Bistr. — 3) Forte hinc familia Löventhal. — 4) Pagus Kusma hodie in comitatu Doboca.

De falsitate harum literarum vide adversaria historico J. C. Kemény ad a. 1366.

Edidit has literas extractive Schuller in „Archiv“ I. B. 1. Heft p. 64—65.

Edidit has literas extractive Fejér C. D. T. IX. vol. VII. p. 252.

Testimoniales Officialium comitatus Colos quod magister Mikola de Deszmér valachos a possessionibus Deszmér, Szamosfalva, et Szent-Miklos prohibuerit.

1366. 9. Sept. Supp. C. D. T. II. p. 53.

Magistratulu Ladislau filiu alu lui Ladislau, comitele de Clusiu si duoi judecatori ai nobililoru totu dela Clusiu, dau testimoniu, că Magistrulu Micula d'in comun'a Desmiru standu facia la judecata, a opritu pre toti valachii (romanii) d'in comunele Desmiru, Samusieni si Sant Nicola, că se nu mai cultivate si folosésca acelea hotara.*)

Nos magister Ladislaus filius Ladislai Comes de Clus, Joannes filius Dominici, et Michael dictus Henke Judices nobilium de eadem. Damus pro memoria; quod accedentes ad nostram praesentiam magister Mikola nobilis de Desmér prohibet coram nobis omnes Valachos ab utilitate terrae Deszmér, et Szamosfalva, et Szent-Miklos. Datum in Clus feria quarta proxima post festum natiuitates B. Virginis anno Domini 1366.

In dorso harum literarum legitur: pro magistro Mikola de Deszmés . . . 1366. apparebatur tria loca Sigillor. p. vetustatem consumpta.

Originale possidet familia Kemény.

Transuntum habetur in arch. f. Regii Trans. f. 271. Lit. y. serie 1-arum.

(Va urma).

Beuturile spiretuose.**)

Rachiulu si spirtulu.

Éta-ne ajunsi a tratá despre beuturile alcoolice propriu dise, beuturre, cari au esercitatu si esercitéze in

*) D'in cuprinsulu acelu acti scurtu s'ar parea, că locutiarii acelu trei comune scienduse proprietari liberi d'in vechime pe hotarale loru, nu voru fi voitu se se supuna volientiei lui Micula de a'i iobagi si ale luá diccimile, éra Micula scienduse privilegiatu si domnu preste densii, nu va fi volitu se'i mai lase in vechi'a loru libertate. Red.

**) Despre beuturile spiretuose s'au scrisu la alte popora inaintate in cultura si scientie atátu de multe, in câte scriptele respective ar forma o biblioteca bunicica. La noi inca s'a scrisu de cátiva ani ici colea câte ceva, inse neasemenatu mai puçinu decátu ar merita acésta materia de mare importantia, éra d'in punctu strinsu scientificu abia s'a vedutu ceva in limb'a nóstra pâna la articulu pe carele reproducemu si noi dupa „Revist'a científica“ d'in Bucuresci, precumu l'a reprodu su Federatiunea si precumu amu dori că se se reproduca in multe mii de essemplarie, nu pentru că se-lu citésca betivii, carii totu nu citescu nimicu, ci pentru că se ajunga la cunoscenti'a aceluora, carii sunt chiamati a invetiá pe poporu.

Dela unu tempu incóce unii medici facu vinarsulu una concessiune mica dicédu, că beutu fiendu cu cumpetu dupa

multe localitati adevărate pustii, si cari au atrasu atentiunea cea mai de aproape a economistiloru si a filantropiloru.

Sunt una multime de feluri de rachiuri; inse in categori'a beuturilor tari, dupa cumu le numescu unii igienisti, intre rachiurile, cari cuprinde dela 15 la suta in susu de alcoolu, si care se urca pentru betivi ca diuti de totu pana la alcoolulu curatu, absolutu, spiritu nestinsu. Cele mai puçinu vatematorie d'in aceste beuturi sunt acelea cari cuprindu alcoolu mai puçinu.

In generale inse tote rachiurile sunt vatematorie sanetatii. „Spiritul si rachiurile de cartofi si de grane, dice dn. Cruveilhier, au una lucrare chimica asupra stomacului, lu ingrosieza si-lu desorganiseza, si au una actiune forte vatematoria asupra creieriloru si asupra sistemului nervosu, consuma seu topesce cu incetulu potterile vietiei si producu una betranetia temporaria.“

Ilustrulu chimistu Liebig dice: „Rachiulu, prin actiunea sa asupra nerviloru este ca una politia trasa asupra sanetatii muncitorului, si pre care trebuie se o schimbe neincetatu, nepotendu se o achiteze. Astufeliu elu consuma capitalulu in locu se consume interesulu, si d'intru acesta resulta neaparatu bancrut'a corpului seu.

D'in nenorocire disele ilustrului chimistu le cunosc pre puçini omeni, si aceia in man'a carora stau midiolucele de a pune una stavila reului ce degrada omenirea, mai adesea neci ca s'au ganditu ca beuturile spirituose, potu face se degenereze una natiune atatu fisice catu si moralicesce.

Cestiunea ne interesieza si ca omeni si ca romani, si pentru a dovedi catu costa pre omenire intrebuintiarea abusiva a rachiului, vomu trata pre scurtu efectele acestei beuturi asupra sanetatii.

Abusulu indelungatu alu rachiuriloru tari produce nesce afectiuni, nesce bole, pre cari medicii le-au numitu alcoolismu cronicu.

Unu medicu svetianu, Magnus Hus a studiatu acesta cestiune cu multa profunditate. D. Bouchardat, raportandu lucrările facute, le insotiesce de observatiuni ale sale proprie, pre cari le vomu recapitula aici.

„Influentia alcoolismului cronicu asupra sistemului nervosu este d'in cele mai perniciose. Cea d'antaiu forma sub care se manifestieza este form'a paralitica seu paretica. Caracterulu seu este slabirea poterii muscularie. Se apropia forte multu de paralisia generale a simtiriloru. Dupa catuva tempu manile si pitioarele incepu a slabi; somnulu este intreruptu de aiureli si visuni. Mai antaiu slabescu virfurile degetelor; bolnavulu stringe man'a altuia prea puçinu; lasa de-i scapa obiectele pre care le apuca.

Slabitiunea se intinde la tota man'a pana la umeri. In curundu slabitiunea ataca pitioarele: bolnavulu abia se

mancare, nu strica, ba inca ajuta la congestiunea mancariloru grele, d'in contra pe nemancate strica. Cu atatu mai virtosu e de doritu, ca se pasiesca la midiolocu scientia ajutata de experimente si de esperientia in totu respectulu ampla, intensa, bogata, si se decida ea.

Red. Trans.

tiene pre densele. Cate unadata slabitiunea atinge si muschii spateloru. Bolnavulu slabesce d'in ce in ce mai multu si ajunge de nu mai pote sta in pitioare, si sta mai multu culcatu. Nu pote se manance singuru, trebuie se-i da altii de mancare. In unele casuri se paralisieza limb'a, besic'a, matiulu celu grosu si esofagulu.

Aceste simptome ale sistemului musculariu sunt insocite si de altele. Esteriorulu bolnavului s'a schimbatu; figur'a sa ni anuncia tempirea si lenevirea; partea cea alba a ochiulu ingalbenesce; pelea este uscata si galbena.

Bolnavulu slabesce, muschii se moie.

Catu despre facultatile intelectuali, bolnavulu devine indiferente, se prostesce, memori'a i se slabesce: somnulu seu este intreruptu prin totu felulu de visuni! adese-ori este precesu de unu deliriu liniscitu; vederea slabesce; pupilele sunt dilatate; ochiulu devine puçinu impresionabile la lumina; i vijaie urechiele; nu mai aude bene; are ametieli si i se impainjeza ochii.

Organele digestive slabescu, stomaculu nu mai mistuesce, si ajunge une-ori de mancarea este versata intraga. Pantecelate este imflatu, ficatulu asemenea.

Sunt bolnavi cari ajungu se aiba convulsuni si ajungu epileptici.

Influentia beuturilor alcoolice asupra alienatiunei mintale (nebunia) este considerabile. Beutur'a este una d'in cauzele cele mai puternice ale nebuniei. Fia-care a potutu nota, ca unu omu, care a abusatu de beutura, ajunge la una stare de esaltatiune, in unele impregiurari, care este nebunia la inceputu.

Dupa una lucrare a dlui doctore Perchappe se vede, ca la una suta sieptedeci si siese de nebuni adusi in localulu dela Charenton, alcoolismulu a potutu ocaasiun'a bol'a la siesedeci de insi, si ca, la optideci si doue casuri de paralisia generale, 28 de casuri trebuiau atribuite alcoolului. Proportiunea este infioratoria.

Este constatatu ca copiii betiviloru sunt mai predispusi decat ceialalti la bole nervose; sinucideri, un'a d'in plagele omenirei, se atribuie in multe casuri alcoolului.

In tote staturile unde se face un'a statistica criminala regulata, s'a constatatu un'a mare coincidentia intre betia si criminalitate. Lucrulu este simplu de intielesu: unu omu care si-a perdutu simtirile, pote forte lesne se comita fapte criminali.

Cateva cifre voru complectate acestu tablou atatu de ingrozitoriu. In Londr'a abusulu beuturilor alcoolice face pana la 50.000 de victime.

In Germani'a peru pre fiacare anu de alcoolismu ca la 45.000 de individi.

In Rusi'a, dupa d. de Tourgueneff, alcoolulu omora mai bine de 100.000 de fiintie pre fia-care anu.

In Sveti'a poporatiunea sinucideriloru este dela la 57 de morti, si deca s'ar considerat ca sinucisi aceia cari moru beti seu de bole ocaasionate de alcoolu, s'ar gasi 1 sinucidu la 30 de individi morti in versta de 25—30 de ani.

Traseramu una schitia de tablou; amu lasatu multu la una parte, si cu tote astea, ori cine ar medita asupra

celoru dise, i se va implea sufletulu de intristare. Cumu? omulu, capulu de opera alu creatiunei, fiinti'a dotata cu inteligintia, in locu se se perfectiuneze, se degrada, se tempesce, se pune mai diosu decâtu bestiele? Oróre si pietate! . . se bagamu de séma bine; alcoolismulu de-gradéza ras'a, opresce progresulu, stirpesce spiritulu de familia, scurtéza viéti'a si omóra inteliginti'a. Suntemu una natiune tenera: se ne grabimu a nu ajunge in starea Svetici, unde ómeni insemnati s'au pusu pre ganduri.

Progresulu alcoolismului a datu nascere la multe mesure pentru a-i pune una stavila; in Angli'a si in Statele-Unite s'au infiintiatu societatile de temperantia. Membrii acestoru societati se ingagiéza séu cá se nu bea de locu ori ce beutura afara de apa, séu se bea numai céiu, séu numai beuture fermentate, precumu vinu, bere si cidru. Cea d'antaiu societate s'a infiintiatu la Boston in a. 1826, si, dupa optu ani, numerulu societatoru de temperantia s'a urcatu la 8000, si se compunu de unu milionu cinci sute mii de membri; 4000 de velnitie séu poverni s'au inchísu de buna voia si mai bine de 8000 de carcimari si-au inchísu pravaliele de buna voia. Asemenea institutiuni admirabili merita recunoscinti'a toturoru umanitariloru, cu atátu mai multu, cá sunt basate pre libertate, ér nu pre represiune.

In Rusi'a, in Sveti'a si in Poloni'a se intrebuintéza midiulóce represive. Se iea betivulu si se inchide intr'una casa de opréla; tóte bucatele i se gatescu cu remasitiile de spirtu cele mai puturóse; dupa câteva dile se desgustéza atátu de multu, cá nu voiesse se mai manance. I se dà drumulu, si unii d'in betivi nu mai béu de locu. Se marturisimu, cá acestu midiulocu de indreptare nu este de imitatu.

Societatile de temperantia, educatiunea tieraniloru, desvoltarea gustului de a citi, éta midiulóce eficace si demne de unu poporu liberu. Fiendu-cá abusulu beuturiloru alcoolice a ajunsu se ne atinga poporatiunea, se ne grabimu cu una ora mai inainte se-lu stirpimu, cá se nu ajungemu se dicemu: Este pré tardíu! . .

P. S. Aurelianu.

Delegatiunea societatii academice romane.

Premiulu Evangeliu Zappa.

Conformu decisiunei societatii academice romane d'in siedinti'a dela 13. Sept. 1871 pentru cea mai buna lucrare asupra formatiunei cuvintelor in limb'a romana prin derivatiune si compositiune, se publica concursulu cu program'a si conditiunile urmatórie:

I. PROGRAM'A.

Tractatulu va cuprinde:

a) O parte generale, in care, cu ecsemple luate si d'in alte limbi in legatura de cumnatia cu a nóstra, si mai alesu, d'in limbele clasice, se voru definí si esplicá principale formatiunei cuvintelor atátu prin sufisse séu derivatiune in intielesu mai strinsu, câtu si prin prefisse séu compositiune.

b) O parte speciale, care va avé de obiectu formatiunea prin afisse a cuvintelor limbei romanesci si care se va intende:

1. Asupra formatiunei cuvintelor prin sufisse séu derivatiuni, cumu: mor-ariu (d'in móra), fer-ice (d'in feru), strimt-are (d'in strimtu), carn-osu (d'in carne), vac-utia (d'in vaca), parent-escu (d'in parente) etc. . .

Pentru fia-care sufisse se va stabili prin numeróse ecsemple: a) la ce genu de cuvinte se afige; b) déca are o singura forma séu mai multe; c) care este intielesulu celu mai generale alu lui: d) cari sunt insemnarile accidentali ce mai póte luá; e) in casurile, in cari intielesulu unui sufisu pare a se atinge cu intielesulu unuia séu mai multoru alte sufisse, care e diferenti'a ce le distinge; f) cari d'in sufisse sunt romanice, cari nu; éra la acelea cari de sí romanice, paru, prin transformarile fonetice ce au potutu luá in limb'a nóstra, a se departá de corespundietóriele loru in celelalte limbi romanice, se se determine cu probe indestulitórie acele transformari; g) in fine, atátu in respectulu formei, câtu si alu intielesului, se voru compará sufissele romanesci cu cele corespundietórie d'in limb'a latina si d'in alte limbi sorori.

2. Asupra formatiunei cuvintelor cu prefisse séu compositiuni, cumu: ap-punere, op-punere, des-punere, cgm-punere, ne-fientia, in-famu etc. . .

Pentru fia-care prefissu, si pururia in comparatiune cu limb'a latina si altele sorori, se va stabili prin numeróse ecsemple: a) la ce genu de cuvinte se pune; b) ce transformari fonetice suferu; c) care e intielesulu lui generale; d) cari sunt insemnarile speciali si derivate ce mai póte luá; e) care e in fine diferenti'a de intielesu a unui prefissu intru câtu pare cá se atinge cu intielesulu altui prefissu.

3. Asupra formatiunei cuvintelor prin compositiunea a 2 cuvinte, cari esprimu fia-care unu conceptu bine definitu, cumu: cod-albu, batu-jocura, perde-véra, bine-cuventare, lucé-feru, casca-gura etc., . . cautandu a se stabili, prin comparatiune cu limb'a latina si alte limbi sorori, pana la ce gradu limb'a nóstra e susceptibile de asemeni compositiuni, si cari anume sunt legile si tipii acestoru formatiuni.

II. CONDITIUNI.

1. Marimea operatului va fi aprossimativu între 15—20 cóle de tipariu, formatu octavu ordinariu, cu litere garmondu.

2. Terminulu concursului, candu manuscriptele au se vina in cancelari'a societatii academice, este 30. Iuliu 1874.

Cele venite mai tardíu nu se voru luá in consideratiune.

3. Manuscriptele se cere se fia scrise curatu, legibili si de mana straina, bine legate in fascicule si paginate.

4. In fruntea manuscriptului va fi scrisa o devisa séu motte in veri-ce limba si totu de mana straina.

5. Pre langa manuscriptu se va alaturá si o scri-

sóre inchisa in plicu, sigilatu cu sigilu fàra initialele auctorului, adresata càtra societatea academica, si portandu pe adresa d'in afàra devis'a manuscriptului, scrisa éra de mana straina, éra in intru numele auctorului.

6. Manuscriptele se voru censurá si judecá prin sectiunea filologica, care va propune societatei academice in siedinti'a plenaria, premiarea aceluia d'intre operatele venite, care va meritá premiulu destinatu pentru acésta lucrare.

7. Manuscriptele nepremiate se voru pastrá, in arhivele societatei pàna ce se voru reclamá de auctorii lor, ale caroru nume remanu necunoscute, fiendu-cá plicurile ce le voru cuprende nu se voru deschide.

8. Prèmiulu defiptu pentru acésta lucrare, d'in procentele fondului Evangeliu Zappa, este de lei n. 1500.

Presiedinte: A. T. Laurianu.

Secretariu generale: I. C. Massimu.

Deschidere de abonamentu la „Transilvani'a,” fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu.

Acestu órganu alu numitei Asociatiuni va intrá cu 1. Ianuaru 1872 in alu cincilea anu alu vietiei sale.

Transilvani'a a fostu pàna ací in lini'a prima, archivulu pentru actele si pentru tóta activitatea beneventata de Dumnedieu a Asociatiunei transilvane, ale carei concluse si preste totu volienti'a si tóte lealele sale tendentie se vedu essecutate cu tóta precisiunea possibile de càtra unu comitetu, carele se afla la inaltimea chiamarei sale, pentru cà elu cunósce adeveratele lipse si neajursuri ale poporului, scie si cunósce, de unde are se incépa, si face spre scopurile prefipte in statute, totu ce'i permitu modestele midiu-lóce materiali, càte i se punu la dispositiune. Mai departe Transilvani'a fù acelu locu de convenire alu barbatiloru de litere si scientia, in care se tractédia — pre càtu lasa angustulu spatiu — numai materii si cestiuni serióse, care ceru studiu indelungu, prin urmare si reculegere a poteriloru spirituali. Scimu bene, cà la maiortatea preponderanta a lectoriloru dela tóte popórale lipsesce tempulu, lipsesce inse mai multu gustulu si placerea pentru lectura seriósa, prin urmare cà un'a fóia cá acést'a fórte arareori se va bucurá de vreunu publicu numerosu. Vedemu ce pate in acestu punctu unu barbatu cá Csengeri la magiari in Pest'a; vedemu cà de ess. Archiv de siebenb. Vereins alu sasiloru abia si abia are càte 100 abonati; scimu intru asemenea caus'a, pentru care incetasera la noi de ess. „Instructiunea publica“ a D-lui A. T. Laurianu, „Magasinulu Daciei“ de A. I. Papiu, Archiv'a d-lui Hasdeu, Archivulu d-lui Cipariu s. a. s. a. Cu tóte acestea, cauta se presupunemu cà la unu poporu care cugeta in adeveru la progresu reale, éra nu numai fictivu, la cultur'a care se nu semene cu Fata morgana, çi cu muri de cetati tari, cu edificiu cá celu de pe Acropole, séu cá cele Piramide, trebue se se afle barbati celu puçinu unulu la un'a miie, caré se si voliésca, se si póta a se ocupá in totu cursulu vietiei sale cu lectura seriósa. Totu asia amu priceputu noi si conclusulu celu d'in urma alu adunarei generale, care se tienù la Fagarasiu.

Dara la istori'a nóstra se nu voimu a cugetá neci macaru intr'unu anu un'a-data? In cele mai multe actiuni ale nóstre nationali s'a cunoscutu pàna acuma lips'a de istori'a patriei si a natiunei. S'a disu inse in vér'a trecuta, cà documentele istorice se potu castigá si cití de airea, d'in alte collectiuni si carti. Asia este, se potu castigá, cu spese enorme, cu alergari si caletorii, care costa sute si mii, si d'in archive si bibliotece care nu prea stau la dispositiunea fiacaruia. A pretende cá se ne invetiamu istori'a nóstra dela altii si prin altii, ar semnificá totu atatu, cá si cumu ar sustienea cineva, cà elu mananca multu mai bene cu lingur'a si d'in man'a altuia. A propune istori'a nóstra orbesce dupa cumu o au compusu altii, semnifica a voli se invetiamu pe generatiunile care ne succedu, cá se le fia rusine de antecessorii lor, de trecutulu lor, si se despere de venitoriu. Nu intielegemu cultur'a in genere, si cu atátu mai puçinu cultur'a nationale, fora istori'a nationale. Éta pentru ce vomu continuá si pe anulu venitoriu a ne ocupá mereu de istori'a nóstra.

Speramu cà se voru affá membrii de ajunsu de ai Asociatiunei nóstre, carii voru incuvientiá acestu metodu de a redige fóia asociatiunei nóstre.

Pretiulu Transilvaniei este celu aratatu in frontispiciulu ei, adeca 2 fl. pentru membrii, 3 fl. pentru nemembrii, éra pentru tierile d'in afara de ací inainte 1 galbinu imperatescu, d'in caus'a speseloru postali escessive.

Abonamentulu se face deadreptulu la cancellari'a on. Comitetu alu Asociatiunei in Sibiiu, si numai pe cate 1 anu intregu.

D'in cursurile celoru patru ani trecuti se afla esemplaria legate usioru, càte 3 fl. unulu si se vendu totu la Comitetu in Sibiiu.

Red.